

Андрій ВОЗНЮК,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності ННІ № 1
Національної академії внутрішніх справ

Організація, сприяння в проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці): підстави кримінальної відповідальності та практика правозастосування¹

У роботі наведено генезу підстав кримінальної відповідальності за організацію, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці): ст. 255 КК України в редакції від 01 вересня 2001 р., ст. 255² КК України в редакції від 04 червня 2020 р. та ст. 1.16. проекту КК України. Окреслено перспективи удосконалення ст. 7.1.16. проекту КК України.

Визначено поняття та кримінально-правові ознаки злочинного зібрання (сходки). Наведено приклади її проведення, що містяться у рішеннях українських судів (вироках і ухвалах).

Визначено типові варіанти реалізації кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 255² КК України, залежно від дії суб'єкта цього делікту. Встановлено, що в певних випадках має місце звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які сприяли проведенню злочинного зібрання або брали в ньому участь, на підставі ч. 2 ст. 255² КК України.

Акцентовано увагу на труднощах доказування злочину, передбаченого ст. 255² КК України: 1) складній для доказування конструкції цієї кримінально-правової заборони; 2) проблемних питаннях тлумачення суб'єкта цього делікту; 3) проблемах тлумачення понять «представник злочинної організації або організованої групи», «злочинний вплив», «особа, яка здійснює злочинний вплив», «особа, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу», «вор в законі», «злочинна діяльність», «матеріальне забезпечення злочинної діяльності», «координація злочинно діяльності», «розподіл

¹ Наукова праця підготовлено в межах іменної стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук за 2024 рік (0124U003903).

доходів, одержаних злочинним шляхом», «розподіл сфер злочинного впливу».

Ключові слова: організована група, злочинна організація, злочинне зібрання (сходка), злочинний вплив, особа, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, «вор в законі», кримінальна відповідальність.

The work provides the genesis of the grounds for criminal liability for organizing, assisting in conducting, or participating in a criminal assembly (shodtsi): Art. 255 of the Criminal Code of Ukraine as amended from September 1, 2001, Art. 255² of the Criminal Code of Ukraine as amended on June 4, 2020 and Art. 1.16. of the draft Criminal Code of Ukraine. The prospects for improving Art. 7.1.16. of the draft Criminal Code of Ukraine.

The concept and criminal law elements of a criminal assembly (gathering) are defined. Examples of its implementation contained in the decisions of Ukrainian courts (sentences and rulings) are given.

Typical variants of realization of criminal liability for the commission of the crime provided for in Part 1 of Art. 255² of the Criminal Code of Ukraine, depending on the actions of the subject of this tort are proposed. It has been established that in certain cases there is an exemption from criminal liability of persons who facilitated the holding of a criminal assembly or participated in it, on the basis of part 2 of Article 255² of the Criminal Code of Ukraine.

Attention is focused on the difficulties of proving the crime provided for in Art. 255² of the Criminal Code of Ukraine: 1) it is difficult to prove the construction of this criminal law prohibition; 2) problematic issues of interpretation of the subject of this tort; 3) problems of interpretation of the concepts «representative of a criminal organization or organized group», «criminal influence», «a person who exercises criminal influence», «a person who is in the status of a subject of increased criminal influence», «thief in law», «criminal activity», «material support of criminal activity», «coordination of criminal activity», «distribution of proceeds obtained through criminal means», «distribution of spheres of criminal influence».

Keywords: organized group, criminal organization, criminal assembly (gathering), criminal influence, a person who is in the status of a subject of increased criminal influence, «thief in law», criminal liability.

В умовах війни організована злочинність у взаємозв'язку з корупцією, продовжує залишатися однією з найбільших загроз для національної безпеки держави. Значна частина резонансних корупційних деліктів вчиняється у тій чи іншій формі співучасті.

Водночас більшість сучасних організованих злочинних об'єднань використовують корупційні зв'язки для організації кримінально-протиправних схем (торгівлі наркотичними засобами, зброєю, людьми, незаконного перетину державного кордону, незаконного видобування бурштину, шахрайств, інших деліктів проти власності тощо) та уникнення заходів кримінально-правового характеру.

За таких обставин правоохоронні органи, передусім ДСР НП України, систематично вживають заходів щодо протидії організованій злочинності в нашій державі. Однак кримінально-правові інструменти, якими послуговуються правоохоронці у цьому процесі, далекі від досконалості. Серед таких інструментів важливе місце відводиться підставам кримінальної відповідальності за організацію, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці) (ст. 255² КК України). Водночас аналіз судової практики засвідчує численні труднощі під час застосування цієї кримінально-правової заборони.

І. Генеза підстав кримінальної відповідальності за злочин

З метою припинення діяльності злочинних спільнот, притягнення до кримінальної відповідальності «зłodіїв у законі», а також інших учасників злочинних спільнот та осіб, причетних до створення та функціонування злочинних спільнот, був розроблений проект Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» (реєстр. № 2513 від 2 грудня 2019 р.). У пояснювальній записці до цього законопроекту зазначається, що організована злочинність, а також особи, які здійснюють її організацію та керівництво, – «зłodії у законі», формують в Україні типове для держав колишнього СРСР злочинне середовище. Воно характеризується наявністю жорсткого кодексу поведінки, сталих кримінальних традицій, високим рівнем організованості, ієрархічності, закритості і конспіративності. Ухвалення законопроекту, вважали його розробники (а він був внесений до Верховної Ради України Президентом України), посилить ефективність протидії правоохоронних органів організованій злочинності, сприятиме зменшенню впливу на важливі суспільні та політичні процеси з боку «зłodіїв у законі», зниженню соціальної напруги, зростанню довіри населення до правоохоронних орга-

нів та держави в цілому, стабілізації суспільно-політичної обстановки в державі тощо². В умовах зростання загроз від організованої злочинності законодавчі ініціативи є необхідними, однак вони мають бути продуманими, адекватними і життєздатними. Згаданий законопроект під уточненою назвою («Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою») ухвалено 04 червня 2020 р. як Закон України³.

Серед новел цього законопроекту – доповнення КК України ст. 255² такого змісту:

«Стаття 255². Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці)

1. Організація або сприяння у проведенні злочинного зібрання (сходки) представників злочинних організацій або організованих груп, або осіб, які здійснюють злочинний вплив, для планування вчинення одного або більше злочинів, матеріального забезпечення чи координації злочинної діяльності, у тому числі розподілу доходів, одержаних злочинним шляхом, або сфер злочинного впливу, а також участь у такому зібранні (сходці), у тому числі з використанням засобів зв'язку, –

караються позбавленням волі на строк від семи до двадцяти років з конфіскацією майна.

2. Звільняється від кримінальної відповідальності особа, крім організатора злочинного зібрання (сходки), за вчинення злочину, передбаченого частиною першою цієї статті, якщо вона до повідомлення їй про підозру у вчиненні цього злочину добровільно повідомила про цей злочин, а також активно сприяла його розкриттю».

До вказаних змін підстави кримінальної відповідальності за організацію, керівництво чи сприяння зустрічі (сходці) представників злочинних організацій або організованих груп для

² Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою: пояснювальна записка до проекту Закону України від 02 груд. 2019 р. № 2513. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67506

³ Вознюк А., Дудоров О. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою: аналіз законодавчих новел. *Новітні кримінально-правові дослідження – 2021 : Альманах наукових праць* / за ред. проф. С.Л. Стрельцова, проф. О.В. Козаченка, PhD О.М. Мусиченко. Миколаїв : МІП НУ ОЮА, 2021. С. 21–31.

розроблення планів і умов спільного вчинення злочинів, матеріального забезпечення злочинної діяльності чи координації дій об'єднань злочинних організацій або організованих груп містилися у ч. 1 ст. 255 КК України.

Порівняння першої та нової редакції кримінально-правових заборон свідчить про те, що в новому законі про кримінальну відповідальність (від 04 червня 2020 р.) на відміну від попереднього встановлено підстави кримінальної відповідальності за участь у злочинному зібранні (сходці). Це діяння є найбільш поширене на практиці, серед усіх кримінально протиправних діянь, пов'язаних зі сходкою, оскільки усі присутні на ній, автоматично стають учасниками цього зібрання, а тому є підстави притягнути їх до кримінальної відповідальності за ст. 255² КК України.

Потреба криміналізації організації, сприяння у проведенні або участі у злочинному зібранні (сходці) обумовлюється зокрема суспільною небезпекою цих діянь, які сприяють злочинній діяльності на певній території (наприклад, в установі виконання покарань, місті, районі, області, ба більше – в межах країни чи декількох країн). Такі злочинні зібрання є способом планування та координації кримінально-протиправної діяльності, а також розв'язання конфліктних ситуацій, що виникають між громадянами, поза межами законодавчого порядку шляхом застосування правил злочинного світу. Вони перешкоджають виправленню засуджених, оскільки є необхідним елементом незаконного впливу на них. Злочинні зібрання використовують для встановлення та підтримання злочинських правил та традицій, зокрема для покарання осіб, які їх порушили.

Тому автори *проекту нового КК України* мають рацію, пропонуючи відповідну кримінально-правову заборону. Підстави кримінальної відповідальності за участь у злочинному зібранні визначено у ст. 7.1.16., відповідно до якої особа, яка, будучи учасником організованої злочинної групи, взяла участь у зібранні з метою:

- 1) координації злочинної діяльності організованих злочинних груп,
- 2) розподілу доходів, одержаних ними злочинним шляхом,
- 3) фінансування, інформаційного чи матеріального забезпечення злочинної діяльності таких груп або

- 4) забезпечення їхньої злочинної діяльності, – вчинила злочин 5 ступеня⁴.

Зазначена кримінально-правова заборона, як видається, потребує удосконалення. У ній слід акцентувати увагу не на суб'єктному складі, а на його меті. Наявність на злочинному зібранні представників організованої злочинності лише додатково підтверджує реальність намірів її учасників щодо організації, координації чи сприяння кримінально протиправній діяльності, а також високу вірогідність реалізації прийнятих рішень. Водночас важлива мета зібрання. Акцентування уваги виключно на ній дозволить спростити предмет доказування у відповідних кримінальних провадженнях, а також уникнути труднощів у доведенні кримінально-правового статусу представників організованої злочинності⁵. Ба більше, автори проекту КК України у редакції станом на 1 серпня 2024 р. суб'єктом цього делікту визнають виключно спеціального суб'єкта – учасника організованої групи. У попередній редакції проекту (від 30 січня 2023 р.) вказаний суб'єкт був загальний. Практика свідчить, що у злочинних зібраннях може взяти участь будь-яка особа, зокрема й та, яка не вчинила жодного кримінально протиправного діяння.

II. Поняття злочинного зібрання (сходки) та випадки її проведення із судової практики

Аналіз диспозиції ст. 255² КК України дає підстави стверджувати, що *злочинне зібрання (сходка)* – це зустріч представників злочинних організацій або організованих груп, або осіб, які здійснюють злочинний вплив, для планування вчинення одного або більше злочинів, матеріального забезпечення чи координації злочинної діяльності, у тому числі розподілу доходів, одержаних злочинним шляхом, або сфер злочинного впливу, у тому числі з використанням засобів зв'язку.

⁴ Кримінальний кодекс України. Контрольний текст проекту (станом на 1 серпня 2024 р.). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/08/02/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-stanom-na-01-08-2024.pdf>

⁵ Частково ця проблема піднімалася у висновку національних експертів (Висновок на проект кримінального кодексу України (контрольний текст станом на 30.01.2023 р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/03/16/vysnovok-natsionalnyh-ekspertiv.pdf>)

Зазначена дефініція дає можливість виокремити такі кримінально-правові ознаки злочинного зібрання (сходки):

1) це зустріч, яка може відбуватися як он-лайн, так і оф-лайн, тобто з використанням засобів зв'язку (можуть мати місце випадки змішаного формату зібрання);

2) на ній обов'язково мають бути присутніми щонайменше дві особи, які належать до однієї з таких категорій: представник злочинної організації, представник організованої групи, особа, яка здійснює злочинний вплив (її представник);

3) це зібрання має на меті: планування вчинення одного або більше злочинів, матеріальне забезпечення чи координацію злочинної діяльності, зокрема розподіл доходів, одержаних злочинним шляхом, або сфер злочинного впливу.

Наведемо приклади злочинного зібрання (сходки), що мали місце у судовій практиці.

Приклад 1. Сходка щодо кілера, який вбив лідера злочинного середовища (ДУ⁶ «Сокирянська виправна колонія № 67»)

Особа-5, перебуваючи в статусі суб'єкта злочинного впливу, встановивши та поширивши злочинний вплив серед засуджених в установі виконання покарань – ДУ «Сокирянська виправна колонія (№ 67)», маючи статус «смотрящого», здійснив сприяння у проведенні злочинного зібрання (сходки) та особисто взяв у ньому участь з метою здійснення злочинного впливу та планування вчинення злочину, зокрема з використанням засобів зв'язку за наступних обставин.

29 серпня 2021 р. до вказаної установи виконання покарань доставлено Особа-9, засудженого за вбивство лідера злочинного середовища – Особа-10.

У зв'язку з цим 30 серпня 2021 р. до «смотрящого» за цією установою Особа-5 зателефонував Особа-11 та поширюючи свій злочинний вплив, повідомив, що являється «вором в законі» і довів до відома Особа-5, що «вори в законі» на території України вирішують всі питання між засудженими та приймають стосовно них відповідні рішення.

Під час розмови Особа-11 надав Особа-5 вказівку про сприяння в проведенні злочинного зібрання («сходки») на території виправної колонії з використанням засобів зв'язку з метою вжиття

⁶ Державна установа.

злочинських заходів – застосування фізичного насильства стосовно Особа-9, якого доставлено до вказаної виправної колонії та який є кілером і вбив близьку Особа-11, «порядну» за злочинськими мірками, людину.

Наступного дня, 31 липня 2021 р. виконуючи цю вказівку, Особа-5 викликав Особа-9 в приміщення медичної частини колонії та зателефонував Особа-11, сприяючи таким чином у проведенні злочинного зібрання (сходки) осіб, які здійснюють злочинний вплив, з метою планування вчинення злочину.

На цьому злочинному зібранні (сходці) Особа-11 через гучномовець мобільного телефону звернувся до Особа-9 та пояснив, що останній вбиває людей, маючи на увазі вбивство лідера злочинного середовища Особа-10.

Особа-11 також довів до Особа-9, що останній перебуває в їхньому «домі», який контролюється «ворами в законі», що здійснюють злочинний вплив в установах виконання покарань.

Під час розмови Особа-11 також висловив претензію до Особа-9 чому останній не звернувся до «ворів в законі» перед скоєнням вбивства Особа-10 з метою вирішення конфліктної ситуації між представниками криміналітету під час здійснення їх злочинної діяльності, ґрунтуючись на «воровських поняттях».

Після цього Особа-11 надав Особа-5 вказівку жорстко провчити Особа-9, маючи на увазі спричинення останньому фізичного насильства.

Того ж дня Особа-11 знову зателефонував до Особа-5 та повторно надав вказівку спричинити фізичне насильство щодо Особа-9, оскільки у нього на руках кров, маючи на увазі вбивство лідера злочинного середовища Особа-10, вказавши при цьому, що життя Особа-9 він дарує.

Таким чином, Особа-5 обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 255² КК України, а саме у сприянні в організації проведення злочинного зібрання (сходки) осіб, які здійснюють злочинний вплив, для планування вчинення одного або більше злочинів, а також участі у такому зібранні (сходці), у тому числі з використанням засобів зв'язку⁷.

⁷ Вирок Садгирського районного суду м. Чернівці від 01 травн. 2024 р. Справа № 722/1455/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118745168>

Приклад 2. Сходка щодо постачання в слідчий ізолятор заборонених речовин, зокрема наркотичних засобів та психотропних речовин (ДУ «Хмельницький слідчий ізолятор»)

05 вересня 2020 р. з метою матеріального забезпечення та координації злочинної діяльності, перерозподілу сфер злочинного впливу в ДУ «Хмельницький слідчий ізолятор» «смотрящий» за цим ізолятором Особа-6, який в цей час тимчасово перебував за межами установи, а саме в ДУ «Львівська установа виконання покарань №19», за допомогою засобів телефонного зв'язку, в режимі конференції організував злочинне зібрання (сходку), в якому взяли участь окрім нього, особи, які на момент проведення зібрання перебували в камерному приміщенні № 28 ДУ «Хмельницький слідчий ізолятор»:

– Особа-5 на кримінальне прізвище Особа-9, що має позицію в кримінальній ієрархії «бродяги», та з 2019 р. до березня 2022 р. був «смотрящим за транзитом та карантинном», тобто особою, яка здійснює злочинний вплив/нагляд за дотриманням встановлених Особа-6 правил щодо осіб, які тимчасово перебувають в установі та за особами, які вперше надходять в установу;

– Особа-10 на кримінальне прізвище Особа-11, має позицію в кримінальній ієрархії «бродяги», обвинувачений за ч. 2 ст. 146, ч. 3 ст. 189 та ч. 2 ст. 185 КК України, який з серпня 2020 р. перебував у статусі «смотрящого за «чорним», тобто особою, яку Особа-6 визначив відповідальною за кошти, здобуті злочинним шляхом, та ведення «чорної бухгалтерії», а з 28 серпня 2020 р. після етапування Особа-6 до ДУ «Чортківської ВК» був відповідальним за установою (з листопада 2020 р. по теперішній час, виконує функції «смотрящого» за ДУ «Хмельницький слідчий ізолятор»);

– Особа-12 на кримінальне прізвище Особа-13, обвинувачений за ч. 4 ст. 187 КК України, з 2011 р. є лідером та членом організованої групи «Овакімяна», сформованої на етнічній основі;

– Особа-14, який має статус «бродяги», обвинувачений за ч. 4 ст. 187 КК України, з 2011 р. є членом організованої групи «Овакімяна», сформованої на етнічній основі.

Під час проведення вказаного зібрання учасники скоординували злочинну діяльність, спрямовану на постачання в установу заборонених речовин, зокрема наркотичних засобів та пси-

хотропних речовин. Так, під час розмови Особа-6 узгодив дії учасників зібрання та дав відповідні вказівки щодо встановлення зв'язку з ув'язненим на прізвище «Особа-15», якого призначено «смотрящим за дорогою», однак він був відсутній під час проведення злочинного зібрання через перебування на карантині, з метою налагодження роботи по «дорозі» (тобто постачанню і розподілу заборонених предметів – наркотичних засобів, мобільних телефонів та грошових коштів по установі).

Також Особа-6 узгодив питання про можливий перерозподіл сфер злочинного впливу на вказаному напрямку у разі неналежного виконання своїх обов'язків відповідальною особою.

Під час проведення злочинного зібрання Особа-6 скерував дії учасників щодо поповнення злочинного «общаку» та разом вони запланували об'єднання своїх зусиль щодо його наповнення, збору та розподілу матеріальних благ, отриманих від азартних ігор та з інших джерел.

Учасники злочинного зібрання також розробили план дестабілізації обстановки в слідчому ізоляторі з метою забезпечення безперешкодного переміщення уповноважених Особа-6 осіб для вирішення спорів між ув'язненими в інших камерах згідно «злочинських традицій», а також домовились синхронізувати дії інших ув'язнених для досягнення задуманого.

Крім того, Особа-6 підбив підсумки зібрання (сходки) та наголосив на необхідності об'єднання зусиль у злочинній діяльності.

Інші учасники злочинного зібрання, а саме: Особа-10, Особа-16, Особа-14, Особа-12 також висловили свої пропозиції з указаних питань, підтримали вказівки Особа-6 щодо організації «дороги», азартних ігор та дестабілізації обстановки в ДУ «Хмельницький слідчий ізолятор».

За результатами проведення злочинного зібрання (сходки) в подальшому було здійснено неодноразові спроби постачання наркотичних засобів в установу, зокрема:

– 24 вересня 2020 р. під час перевірки вмісту посилки на ім'я одного із ув'язнених працівниками установи виявлено наркотичний засіб канабіс, масою 0,328 гр;

– 07 жовтня 2020 р. під час проведення догляду особового складу добового наряду працівниками установи у старшого прапорщика внутрішньої служби Особа-17 виявлено наркотичний засіб канабіс, який останній мав намір передати в камерне приміщення

№ 39 ув'язненому, якого Особа-6 призначив «смотрящим за дорогою» (вироком Хмельницького міськрайонного суду від 22 лютого 2021 р. Особа-17 засуджено до 5 років позбавлення волі із звільненням від відбування покарання з іспитовим строком 3 роки);

– 16 жовтня 2020 р. під час перевірки вмісту посилки на ім'я одного із ув'язнених працівниками установи виявлено психотропну речовину амфетамін, масою 0,21276 гр та наркотичний засіб метадон, масою 0,0289 гр;

– 15 листопада 2020 р. під час проведення догляду особового складу добового наряду працівниками установи у сержанта внутрішньої служби Особа-18 виявлено наркотичний засіб канабіс, який останній мав намір передати в камерне приміщення № 39 ув'язненому, якого Особа-6 призначив «смотрящим за дорогою» (вироком Хмельницького міськрайонного суду від 15 квітня 2021 р. Особа-18 засуджено до 5 років позбавлення волі із звільненням від відбування покарання з іспитовим строком 3 роки);

– 24 листопада 2020 р. у камерному приміщенні № 45 ДУ «Хмельницький слідчий ізолятор», де на той час утримувався Особа-6, під час проведення обшуку виявлено та вилучено наркотичний засіб – метадон, масою 0,0461 гр.

Крім того, після проведення вказаного злочинного зібрання Особа-10 та іншими ув'язненими вчинено ряд дій, спрямованих на порушення законного режиму ДУ «Хмельницький слідчий ізолятор», з метою дестабілізації роботи установи, а саме, порушення законних вимог установи, порушення меж локалізації, перебування в стані алкогольного сп'яніння, дрібне хуліганство, пошкодження майна установи, втручання в налаштування системи відеонагляду.

Таким чином, Особа-6 за вказаних вище обставин організував злочинне зібрання (сходку) з особами, які здійснюють злочинний вплив, та членами організованої групи, під час проведення якої учасники обговорили та скоординували збір та розподіл матеріальних благ, отриманих від азартних ігор, постачання наркотичних засобів та психотропних речовин в ДУ «Хмельницький слідчий ізолятор» та протидію законному режиму, який встановлений в установі⁸.

Приклад 3. Сходка щодо розв'язання проблем, пов'язаних із переміщенням ухильнтів за кордон

Особа-8, Особа-9, Особа-10, Особа-11 та Особа-4, перебуваючи в статусі суб'єктів злочинного впливу, а саме «кримінальних авторитетів» у м. Києві, Київській та Сумській областях, а також інших регіонах України, ігноруючи дотримання вимог правомірної поведінки, розуміючи принципи діяльності криміногенних елементів, підтримуючи кримінальну субкультуру та ідеологію злочинного світу, протиставляючи себе нормам законності і бажаючи продовжувати свою злочинну діяльність на противагу загальновизнаним правилам існування в правовому суспільстві, упродовж листопада – грудня 2023 р. організували та брали участь у злочинних зібраннях (сходках) осіб, які здійснюють злочинний вплив, з метою координації протиправної діяльності, у тому числі розподілу доходів, одержаних злочинним шляхом, сфер злочинного впливу, вирішення конфліктних та спірних ситуацій.

Так, упродовж червня 2022 – вересня 2023 рр. група осіб у складі Особа-18, Особа-19, Особа-20, Особа-22 та інших нествановлених осіб, діючи на території міста Києва та інших регіонів України, з корисливих мотивів, користуючись воєнним станом, підшукували громадян України чоловічої статі, які за грошову винагороду бажали оформити, всупереч установлених Законом України правилам перетинання державного кордону громадянами України, дозвільні документи на право безперешкодного перетину державного кордону України для виїзду за межі України.

Вказані особи підшуквали близько 42 чоловік, які надали свою добровільну згоду та грошову винагороду у сумі близько 5000 доларів США – кожен за оформлення документів, які надають право на виїзд за кордон України, у тому числі із зняттям з військового обліку внаслідок непридатності до проходження військової служби у період мобілізації.

Особа-18, Особа-19 та Особа-22, збираючи грошові кошти, передавали їх частину Особа-20, який мав організувати та забезпечити виготовлення дозвільних документів для незаконного перетину державного кордону України військовозобов'язаними чоловіками віком від 18 до 60 років під час дії воєнного стану на території України.

⁸ Ухвала Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 04 жовт. 2023 р. Справа № 686/25327/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113942748>

Внаслідок таких дій вищевказані особи отримали у своє розпорядження грошові кошти у сумі близько 210 тис. доларів США, які частково планували використати для виготовлення дозвільних документів, а іншу частину – планували залишити собі.

У подальшому невстановлені досудовим розслідуванням особи, почали вимагати повернення грошових коштів, отриманих Особа-18, в результаті невиконання своїх обіцянок щодо виготовлення вищезазначених документів. Для врегулювання цієї ситуації Особа-18 звернувся до Особа-19, Особа-20, Особа-22, проте останні не дійшли згоди щодо повернення грошових коштів.

Внаслідок невиконання своїх зобов'язань перед особами, які замовили виготовлення неправомірних документів та надали за це грошову винагороду, Особа-18 повідомив про необхідність вирішення цього питання кримінальним авторитетам – Особа-9 та Особа-10 та заручився їх підтримкою.

В свою чергу, Особа-22 з цього приводу звернувся до кримінального авторитета Особа-4 щоб заручитись його підтримкою як особи, яка має злочинний вплив.

У подальшому особам з групи, очолюваної кримінальними авторитетами Особа-9 та Особа-10, стало відомо про те, що Особа-22 в якості посередника для врегулювання вказаної конфліктної ситуації заручився підтримкою іншого кримінального авторитета – Особа-4. Тому особи з групи, очолюваної кримінальними авторитетами Особа-9 та Особа-10, звернулися до кримінальних авторитетів Сумської області Особа-14 та Особа-15 як до осіб, які здійснюють злочинний вплив, ведуть «правильний» для «зłodійських традицій» спосіб життя та здійснюють нагляд за дотриманням загальноприйнятих в зłodійських колах неписаних законів поведінки, а також з метою їх участі та підтримки як посередників при врегулюванні конфліктної ситуації.

Надалі Особа-9 для врегулювання цього конфлікту організував проведення злочинного зібрання (сходки), яке відбулося 05 листопада 2023 р. у приміщенні ресторану «Ескалібур» в м. Києві.

Приблизно о 19.00 год. кримінальні авторитети Особа-9 та Особа-10 прибули до вказаного ресторану з метою проведення злочинного зібрання (сходки), у якому повинні були брати участь особи, які мають злочинний вплив, з метою координації злочинної діяльності, розподілу сфер злочинного впливу та вирішення

конфліктної ситуації під час розподілу доходів одержаним злочинним шляхом між двома сторонами (з однієї сторони – кримінальні авторитети – Особа-9, Особа-10, Особа-14, Особа-15, а також Особа-18 та інші невстановлені досудовим розслідуванням особи; з іншої сторони – кримінальний авторитет – Особа-4, а також Особа-22, Особа-20, Особа-19 та інші невстановлені досудовим розслідуванням особи).

Під час цього злочинного зібрання усі присутні обговорювали питання розподілу сфер злочинного впливу серед кримінальних авторитетів, координації злочинної діяльності та вирішення вказаної конфліктної ситуації.

За результатами цього зібрання присутніми прийнято рішення про повернення Особа-18, Особа-22, Особа-19 та Особа-20 частини грошових коштів особам, які звернулись до них з метою виготовлення підроблених документів, що дають право на перетин державного кордону України.

Особа-22, Особа-20 та Особа-19 добровільно не виконали досягнутих на злочинному зібранні (сходці) домовленостей щодо повернення грошових коштів на загальну суму близько 100 тис. доларів США. Тому кримінальний авторитет Особа-9 організував ще одне злочинне зібрання, яке відбулося 11 грудня 2023 р. приблизно о 15 год. в приміщенні ресторану «Ескалібур» в м. Києві.

На це зібрання прибули з однієї сторони – кримінальні авторитети – Особа-9, Особа-10, Особа-14, Особа-15, а також Особа-18 та інші невстановлені досудовим розслідуванням особи, а іншої – кримінальний авторитет Особа-4, Особа-22, Особа-20, Особа-19 та інші невстановлені досудовим розслідуванням особи.

Під час злочинного зібрання кримінальний авторитет Особа-4 поінформував інших учасників, що отримав від Особа-22 борг останнього у сумі 20 000 доларів США. У зв'язку з чим вважає за необхідне продовжити обговорення питання повернення цих коштів на користь злочинної групи, очолюваної кримінальним авторитетом Особа-9. Оскільки учасники зазначеного злочинного зібрання не досягли мети урегулювання конфлікту щодо повернення грошових коштів, кримінальний авторитет Особа-9 довів до відома причетних осіб про проведення ще одного такого зібрання 12 грудня 2023 р. у приміщенні ресторану «Ескалібур» в м. Києві.

Надалі, кримінальний авторитет Особа-9 звернувся до Особа-8, який перебував у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, та залучив його до вказаного зібрання.

12 грудня 2023 р. з 11.00 год. до 15.00 год. відбулося злочинне зібрання, на якому були присутні з однієї сторони – кримінальні авторитети – Особа-8, Особа-9, Особа-10, Особа-14, Особа-15, а також Особа-18 та інші нестановлені досудовим розслідуванням особи; з іншої сторони – кримінальний авторитет Особа-4, а також Особа-22, Особа-20, Особа-19 та інші нестановлені досудовим розслідуванням особи. На ній Особа-8 вимагав у Особа-22 сплатити спірні грошові кошти в сумі 20 000 США, однак Особа-22, заручившись підтримкою кримінального авторитета Особа-4, не визнавав свого боргу, в результаті чого учасниками злочинного зібрання (сходки) було прийнято рішення звернутися до «зłodія в законі» з метою вирішення цієї конфліктної ситуації.

З цією метою, 12 грудня 2023 р. приблизно о 15 год. кримінальний авторитет Особа-4, перебуваючи разом з кримінальними авторитетами Особа-8, Особа-9, Особа-10, Особа-14 та Особа-15 та іншими нестановленими досудовим розслідуванням особами, знаходячись у приміщенні ресторану звернувся до нестановленого «зłodія в законі», який виступив в ролі «третього судді». За результатами чого досягнуто часткових домовленостей про передачу частини грошових коштів злочинній групі Особа-9 у розмірі 10 000 доларів США від Особа-22⁹.

Зазначений випадок висвітлено в медіа. ЗМІ дізналися про подробиці кримінальної сходки в Києві, де був затриманий кримінальний авторитет Саша Оболонський та інші члени банд, які контролювали незаконне переправлення чоловіків за кордон.

Вирішувалося питання розподілу грошей, між собою конфліктували дві групи.

У першу входили Владислав Глуценко на прізвисько Валдик, Артем Нечипуренко на прізвисько Агресор і Денис Ольгичов.

⁹ Ухвала Голосіївського районного суду м. Києва від 09 верес. 2024 р. Справа № 752/4838/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121596721>

Детальніше про це див. також URL: https://antikor.com.ua/articles/703151-zaderhanie_bandy_v_kieve_kidali_uklonistov_podryvaja_doverie_k_bratve

Очолював цю групу кримінальний авторитет Князь Ніфталієв на прізвисько Князь.

До другої групи входив Ілля Гриценко на прізвисько Албанець, Максим Крамінський на прізвисько Крамик і Олександр Третьяк на прізвисько Третьяк.

Суддями в конфлікті були кримінальні авторитети Александр Кудан на прізвисько Шафа, Ілля Кудан на прізвисько Шафа-молодша.

Представники другої групи через Голосіївський ТЦК оформляли документи для ухилистів, а представники першої групи брали в ухилистів гроші за оформлення документів для виїзду за кордон, але документи не оформляли, а просто забирали гроші та пропадали із зв'язку.

Представники другої групи заявляли, що своїми діями представники першої групи підривають довіру до схеми із заробітку.

Представникам першої групи обманним шляхом удалося заробити близько 100 тисяч доларів.

Під час сходки «судді» вирішили, що представники першої групи мають віддати зароблені гроші в «общак», а саме \$60 тис., а ще \$25 тис. передати «суддям».

Але представники першої групи відмовилися виконувати такі умови. Після цього на сходку покликали Олександра Кириченка на прізвисько Оболонський, але і він не зміг вирішити конфлікт.

Конфліктну ситуацію вдалося вирішити лише «зłodієві в законі» Міндії Горадзе, який брав участь у сході за допомогою телефону та заявив, що перша група має віддати 10 тисяч доларів за свої злочинні дії.

Правоохоронцям вдалося задокументувати 42 випадки переправки чоловіків за кордон, за що організатори отримали 210 тисяч доларів. Частину цих грошей було передано службовим особам Голосіївського ТЦК¹⁰.

Приклад 4. Сходка щодо розв'язання конфлікту та призначення «смотрящого» (установа виконання покарань міста Миколаєва)

¹⁰ Затримання банди у Києві: кидали «ухилянтів», підриваючи довіру до «братви». АНТИКОР – національний антикорупційний портал. URL: https://antikor.com.ua/articles/703151-zaderhanie_bandy_v_kieve_kidali_uklonistov_podryvaja_doverie_k_bratve

Особа-4 (кримінальне прізвисько «Особа-5»), якому призначено позицію в кримінальній ієрархії «смотрящого», тобто особи яка поширює злочинний вплив на певній території, а саме в установі виконання покарань міста Миколаєва, знаходячись всередині прогулянкового дворику 01 серпня 2022 р. приблизно о 10 год. 30 хв., діючи повторно, організував злочинне зібрання (сходку), в якому взяли участь Особа-6 (кримінальні прізвиська «Особа-7», «Особа-8», заарештований за вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 289 КК України), Особа-9 (кримінальне прізвисько «Особа-10», затриманий за вчинення злочинів, передбачених п. 12, 15 ч. 2 ст. 115, п. 13 ч. 2 ст. 115 КК України, має позицію в кримінальній ієрархії «бродяга»), Особа-11, (кримінальне прізвисько «Особа-12», відбуває довічне позбавлення волі, за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого п. 13, ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 125 КК України), Особа-13 (кримінальне прізвисько «Особа-14», засуджений за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 185, ч. 2 ст. 185, ч. 3 ст. 185 КК України), Особа-15 (кримінальне прізвисько «Особа-16», заарештований за вчинення злочинів, передбачених ч. 1 ст. 263, ч. 3 ст. 187 КК України). Причиною злочинного зібрання (сходки) став конфлікт між Особа-17 та Особа-15 в ході якого, останній завдав удар Особа-17 по обличчю, таким чином поставивши під сумнів його авторитет на території установи виконання покарань та серед інших ув'язнених.

Особа-4, використовуючи мобільний телефон, подзвонив на гучному зв'язку невістановленій в ході досудового розслідування особі, яка перебуває у статусі «вора в законі», який виступив в ролі «мирового судді». Під час злочинного зібрання (сходки), учасниками вирішено, що Особа-15 не мав права та підстав бити по обличчю Особа-17, у зв'язку із чим Особа-15 поводить себе «неправильно» та не відповідає позиції в кримінальній ієрархії «бродяга», а тому не буде сприйматися іншими ув'язненими як особа із зазначеним статусом. Після вирішення вказаного конфлікту, Особа-9, маючи відповідний злочинний статус та тісний взаємозв'язок з Особою-4, отримав від останнього повноту неформальної влади на території слідчого ізолятора серед засуджених під статусом «смотрящий» за установою виконання покарань.

Це рішення Особа-4 підтримано іншими учасниками злочинного зібрання (сходки)¹¹.

Приклад 5. Сходки щодо розподілу матеріальних благ, наповнення «общаку», постачання заборонених речовин, розв'язання конфліктної ситуації, надання кримінального статусу (ДУ «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)»

Особа-4 (кримінальне прізвисько «Особа-6»), який утримується у ДУ «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)», будучи особою, яка неодноразово притягувалася до кримінальної відповідальності за вчинення різних кримінальних правопорушень, демонструючи повне неприйняття усталених у суспільстві норм і правил поведінки, нехтуючи обов'язками засуджених та з метою здобуття і укріплення авторитету серед них, будучи близькою особою колишнього «смотрящого» за установою виконання покарань Особа-7, і відповідальним за ведення списків общаку, взяв участь у злочинних зібраннях, які організував Особа-8 за наступних обставин.

03 грудня 2022 р. приблизно о 14 год. 37 хв. з метою перерозподілу сфер злочинного впливу в ДУ «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)», Особа-8 (кримінальне прізвисько «Особа-9»), якому визначено позицію в кримінальній ієрархії «бродяги» (особа, яка має підвищений злочинний вплив в цій установі виконання покарань), знаходячись в кімнаті психологічного розвантаження, організував злочинне зібрання (сходку), в якому, окрім нього, прийняли активну участь Особа-4 (кримінальне прізвисько «Особа-6»), обвинувачений за ч. 4 ст. 187 КК України, Особа-10, обвинувачений за ч. 3 ст. 189 КК України, має статус «бродяги», Особа-11, кримінальне прізвисько «Особа-12», обвинувачений за ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187 КК України, Особа-13 (кримінальні прізвиська «Особа-14» та «Особа-15»), обвинувачений за ч. 3 ст. 187, ч. 2 ст. 115 КК України (є «смотрящим по корпусу установи виконання покарань»), під час якого учасники обговорили між собою та скоординували збір та розподіл матеріальних благ, отриманих від карточних азартних ігор, а також питання недостатнього наповнення

¹¹ Ухвала Центрального районного суду м. Миколаєва від 12 січня 2023 р. Справа № 490/4925/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108378949>

злочинного «общаку» одним із засуджених та його подальше наповнення, шляхи постачання заборонених речей в ДУ «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)», протидію законному режиму, який діє в установі виконання покарань.

11 лютого 2023 р. приблизно о 17 год. 46 хв., з метою перерозподілу сфер злочинного впливу в ДУ «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)», Особа-8 (кримінальне прізвище «Особа-9»), за участі Особа-4, Особа-10, Особа-11, Особа-13, Особа-16 та інших не встановлених досудовим розслідуванням осіб організував злочинне зібрання, знаходячись всередині прогулянкового дворику № 5 цієї установи, під час якого учасники між собою вирішили питання надання статусу так званого «бродяги» одному із учасників злочинної сходки Особа-17 та наділення його певними правами і обов'язками у злочинному середовищі, обговорили питання наповнення злочинного «общаку» та розподілу наявних в ньому матеріальних благ всередині установи виконання покарань, шляхи постачання заборонених речей, протидію законному режиму в установі виконання покарань.

13 лютого 2023 р. приблизно о 21 год. 56 хв. з метою перерозподілу сфер злочинного впливу в ДУ «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)», Особа-8 (кримінальне прізвище «Особа-9»), знаходячись всередині прогулянкового дворику № 5 цієї установи, організував злочинне зібрання (сходку), шляхом використання засобів зв'язку (мобільного телефону), в якому взяли участь, окрім нього, Особа-4, Особа-10, Особа-13, Особа-16 та особа, яка має підвищений статус злочинного впливу – Особа-18 («злочин в законі», кримінальне прізвище «Особа-19»), та інші не встановлені особи, під час якого учасники обговорили конфліктну ситуацію між Особа-8 та Особа-13, питання збору та списків «общаку» в ДУ «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)», надання статусу так званого «бродяги» Особа-17, наділення його певними правами і обов'язками у злочинному середовищі в межах цієї установи.

Органом досудового розслідування Особа-4 інкриміновано вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 255² КК України, а саме: участь у злочинному зібранні (сходці) осіб, які здійснюють злочинний вплив, для планування матеріального забезпечення та координації злочинної діяльності, у тому числі

розподілу доходів, одержаних злочинним шляхом, сфер злочинного впливу¹².

Приклад 6. Сходки щодо створення організованої групи (ДУ «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)»

Особа-1, перебуваючи у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу (будучи «смотрящим» за Томаківським та Нікопольським районами Дніпропетровської області), на початку січня 2020 р. з корисливих спонукань, з метою вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, вирішив створити організовану злочинну групу з числа знайомих та близьких родичів для спільного неодноразового вчинення злочинів, яка характеризувалась: наявністю організатора; єдиного плану вчинення кожного злочину, відомого всім учасникам групи; стійкими зв'язками і розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану; розподілом між учасниками групи грошових коштів, здобутих злочинним шляхом; залученням до окремих злочинів інших осіб.

Реалізуючи свої злочинні наміри, Особа-1 з метою підготовки до вчинення злочинів та досягнення свого злочинного умислу розробив план злочинної діяльності, який передбачав наступне:

- пошук і схилення до заняття спільною злочинною діяльністю постійних співучасників організованої групи;
- розподілення функцій між усіма учасниками організованої групи;
- консультування всіх учасників організованої групи з приводу їх дій під час вчинення злочину;
- використання для злочинної діяльності та координації своїх дій автотранспорту (транспортування до місць скоєння злочинів, перевезення знарядь скоєння злочинів);
- користування мобільними телефонами для підтримання зв'язку між собою;
- розробка алгоритму злочинних дій, які полягали в наступному:
  - а) встановлення осіб з матеріальним достатком для подальшого заволодіння їх грошовими коштами;

¹² Вирок Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 27 черв. 2023 р. Справа № 308/10118/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116947637>

б) вирішення конфліктів та спірних ситуацій за зверненням осіб до «смотрящих районів» або інших довірених осіб;

в) розподіл коштів між учасниками організованої групи в залежності від виконуваної ними ролі та функцій кожного;

г) підтримка в місцях позбавлення волі засуджених (арештованих) у вигляді «гріву»;

д) встановлення централізованого підпорядкування учасників злочину, єдиних для всіх правил поведінки, планування злочинної діяльності та чіткого розподілу ролей.

Особа-1, реалізуючи свій злочинний умисел, спрямований на створення організованої групи, приблизно на початку січня 2020 р., залучив свою дружину – Особа-2, на яку поклав наступні функції: контроль та розподіл матеріальних благ, отриманих злочинним шляхом, серед призначених Особа-1 «смотрящих районів»; відкриття та контроль банківських рахунків за допомогою яких надходили та розподілялись грошові кошти, здобуті злочинним шляхом, між співучасниками злочину; отримання грошових коштів, здобутих злочинним шляхом, від «смотрящих районів», які в подальшому розподіляються співучасниками організованої групи на «воровський общак» та забезпечення «гріву»; контролювання вчасного надходження «гріву» особам, які перебувають в місцях позбавлення волі.

Особа-1, продовжуючи реалізовувати свій злочинний умисел, спрямований на встановлення та поширення злочинного впливу шляхом створення організованої групи, перебуваючи у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, підібрав та залучив для поширення злочинного впливу довірених осіб, які протиставляючи себе нормам законності та бажаючи продовжувати свою діяльність в протиправу загальноновизнаним етичним правилам існування в правовому суспільстві, починаючи з січня 2020 р. до моменту затримання працівниками поліції, виконували наступні функції:

– Особа-3 здійснював поширення злочинного впливу, а саме: підшукував підприємців (фермерів), осіб з кримінального світу, яких можливо обкласти даниною, яка в подальшому розподілялася співучасниками організованої групи на «воровський общак» та забезпечення «гріву»; контролював вчасне надходження «гріву» особам, які перебувають в місцях позбавлення волі;

виступав силовою підтримкою у вирішенні конфліктних ситуацій;

– Особа-4 здійснював поширення злочинного впливу, а саме: підшукував підприємців (фермерів), осіб з кримінального світу, яких можливо обкласти даниною, яка в подальшому розподілялася співучасниками організованої групи на «воровський общак» та забезпечення «гріву»; контролював вчасне надходження «гріву» особам, які перебувають в місцях позбавлення волі; виступав силовою підтримкою у вирішенні конфліктних ситуацій;

– Особа-5 здійснював поширення злочинного впливу в статусі «смотрящого» за Томаківським районом Дніпропетровської області, а саме: підшукував підприємців (фермерів), осіб з кримінального світу, яких можливо обкласти даниною, яка в подальшому розподілялася співучасниками організованої групи на «воровський общак» та забезпечення «гріву»; контролював вчасне надходження «гріву» особам, які перебувають в місцях позбавлення волі; виступав силовою підтримкою у вирішенні конфліктних ситуацій;

– Особа-6 організовував «грів» осіб, що перебували в ДУ «Софіївська виправна колонія № 45», та контролював довірених осіб, які відбували покарання у зазначеній установі; брав участь у злочинних зібраннях (сходках) осіб, які здійснюють злочинний вплив, для координації злочинної діяльності на території зазначеної виправної колонії;

– Особа-7 здійснював поширення злочинного впливу в статусі «смотрящого» за виправними установами, розташованими на території Дніпропетровської області; брав участь у злочинних зібраннях (сходках) осіб, які здійснюють злочинний вплив, для координації злочинної діяльності на території ДУ «Софіївська виправна колонія № 45»; на прохання Особа-1 або за необхідності вирішував конфліктні та проблемні ситуації між засудженими, які виникали на території установ виконання покарань;

– Особа-8 здійснював поширення злочинного впливу в статусі «смотрящого» за Марганецьким районом Дніпропетровської області, а саме: підшукував підприємців (фермерів), осіб з кримінального світу, яких можливо обкласти даниною, яка в подальшому розподілялася співучасниками організованої групи на «воровський общак» та забезпечення «гріву»; контролював вчасне надходження «гріву» особам, які перебувають в місцях позбав-

лення волі; виступав силовою підтримкою у вирішенні конфліктних ситуацій.

Таким чином Особа-2, Особа-3, Особа-4, Особа-5, Особа-6, Особа-7, Особа-8, переслідуючи корисливий мотив особистого збагачення злочинним шляхом, дали свою згоду на вхід до складу організованої групи і спільне скоєння злочинів.

З метою реалізації розробленого плану злочинної діяльності, а саме встановлення централізованого підпорядкування учасників злочину, єдиних для всіх правил поведінки, планування злочинної діяльності та чіткого розподілу ролей, Особа-7, якому призначено позицію в кримінальній ієрархії «смотрящого», тобто особи яка поширює злочинний вплив на певній території, а саме на установи відбування та виконання покарань на території Дніпропетровської області, знаходячись у невстановленому досудовим розслідуванням місці, з використанням засобу зв'язку, а саме мобільного телефону, 17 грудня 2020 р. о 13 год. 21 хв. взяв участь у злочинному зібранні, яке організував та проведенню якого сприяв Особа-1, разом з Особа-9, що з 09 серпня 2018 р. відбуває покарання у вигляді позбавлення волі строком 4 роки 6 місяців, за вчинення злочину передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України в ДУ «Софіївська виправна колонія № 45», якому призначено позицію в кримінальній ієрархії «смотрящого» тобто особи, яка поширює злочинний вплив на певній території, а саме в ДУ «Софіївська виправна колонія № 45» Дніпропетровської області, під час якого учасники обговорили та скоординували постачання, зберігання та розподіл матеріальних благ між засудженими, які відбувають покарання на території зазначеної установи, а також розподіл грошових коштів, які надходять до «воровського общака» та здобуті злочинним шляхом, від осіб, які відбувають покарання в ДУ «Софіївська виправна колонія № 45», а саме на банківські рахунки, які контролює співучасник організованої групи Особа-2.

Умисні дії Особа-5, які виразились в участі у злочинному зібранні (сходці) представників організованої групи, для координації злочинної діяльності, у тому числі розподілі доходів, одержаних злочинним шляхом, з використанням засобів зв'язку, кваліфікуються за ч. 3 ст. 28 ч. 1 ст. 255² КК України¹³.

¹³ Вирок Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 05 лип. 2022 р. Справа № 204/4027/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105101121>

III. Реалізація кримінальної відповідальності за ст. 255² КК України

Вивчення особливостей реалізації кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ст. 255² КК України, дозволяє стверджувати про наявність щонайменше двох типових її варіантів.

Перший варіант стосується випадків, коли в діях суб'єктів злочину, передбаченого ст. 255² КК України, вбачається позитивна посткримінальна поведінка (вони визнають свою вину, щиро розкаються, йдуть на співпрацю з правоохоронними органами у справі викриття та документування організованої злочинної діяльності).

Наприклад, Вироком Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 27 червня 2023 р. затверджено угоду про визнання винуватості, на підставі якої Особа-4 визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 255² КК України, та призначено покарання за ч. 1 ст. 255² КК України у виді позбавлення волі строком на 7 років з конфіскацією майна.

Суд зокрема врахував обставини, що пом'якшують покарання обвинуваченому (щире каяття та активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення), відсутність обставин, що обтяжують покарання, визнання вини¹⁴.

У цьому випадку покарання призначене у мінімальних межах санкції ч. 1 ст. 255² КК України (санкція передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна).

Другий варіант стосується випадків, коли в діях суб'єктів злочину, передбаченого ст. 255² КК України, відсутня позитивна посткримінальна поведінка (вони не визнають свою вину та не йдуть на співпрацю з правоохоронними органами у справі викриття та документування організованої злочинної діяльності).

Наприклад, Вироком Садгирського районного суду м. Чернівці від 01 травня 2024 р. Особа-5 визнано винуватим у вчиненні кри-

¹⁴ Вирок Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 27 черв. 2023 р. Справа № 308/10118/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116947637>

мінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 255¹ КК України, ч. 1 ст. 255² КК України. Йому за ч. 2 ст. 255¹ КК України призначено покарання у виді позбавлення волі на строк 9 (дев'ять) років з конфіскацією майна, окрім житла та за ч. 1 ст. 255² КК України – у виді позбавлення волі на строк 7 (сім) років з конфіскацією майна, окрім житла.

На підставі ч. 1 ст. 70 КК України, шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим, Особі-5 призначено покарання у виді позбавлення волі на строк 9 (дев'ять) років з конфіскацією майна, окрім житла.

На підставі ч. 5 ст. 71 КК України, за сукупністю вироків, до призначеного покарання за сукупністю кримінальних правопорушень частково приєднано невідбуте покарання за вироком Дзержинського районного суду м. Кривий Ріг у Дніпропетровській області від 27 листопада 2014 р. та остаточно призначено Особі-5, покарання у виді 9 (дев'яти) років 1 (одного) місяця позбавлення волі з конфіскацією майна, окрім житла.

Під час призначення покарання суд серед іншого врахував відсутність пом'якшуючих покарання обставин, які б істотно знижували ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, з урахуванням особи винного, враховуючи характер та обставини вчинених кримінальних правопорушень. Допитаний у судовому засіданні обвинувачений Особа-5 свою вину у вчиненні кримінальних правопорушень не визнав¹⁵.

У певних випадках має місце звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які сприяли проведенню злочинного зібрання або брали в ньому участь.

Спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності (ч. 2 ст. 255² КК) передбачає такі умови:

1) особа не є організатором злочинного зібрання (сходки), тобто вона лише сприяла йому (їй) чи брала в ньому (ній) участь;

2) вона до повідомлення їй про підозру у вчиненні цього злочину добровільно повідомила про цей злочин;

3) особа активно сприяла розкриттю цього злочину (див. п. 7 коментарю до ст. 255 КК).

У ч. 2 ст. 255 КК як заохочувальній нормі (до внесення змін до ст. 255 КК Законом від 04 червня 2020 р.) про дії, спрямовані на викриття сходки представників злочинних організацій та організованих груп, не йшлося. Тобто сфера кримінально-правового заохочення у цьому разі розширилась¹⁶.

Наприклад, 25 вересня 2023 р. до Хмельницького міськрайонного суду з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності на підставі ч. 2 ст. 255² КК України Особа-5, який підозрювався в участі у злочинному зібранні (сходці), звернувся прокурор відділу Хмельницької обласної прокуратури з посиланням на те, що Особа-5 добровільно, до повідомлення про підозру, заявив про проведення злочинного зібрання, організованого Особа-6, та участь

IV. Труднощі доказування

1. Заслугує на увагу **складна для доказування конструкція цієї кримінально-правової заборони**

Диспозиція ст. 255² КК України звучить таким чином: «організація або сприяння у проведенні злочинного зібрання (сходки) представників злочинних організацій або організованих груп, або осіб, які здійснюють злочинний вплив, для планування вчинення одного або більше злочинів, матеріального забезпечення чи координації злочинної діяльності, у тому числі розподілу доходів, одержаних злочинним шляхом, або сфер злочинного впливу, а також участь у такому зібранні (сходці), у тому числі з використанням засобів зв'язку».

Для доказування цього злочину, наприклад, у формі участі в такому зібранні (сходці) необхідно довести: 1) факт його проведення; 2) участь у зібранні особи, якій ставиться у вину ст. 255² КК України.

Найскладнішим для доведення є перший елемент – факт проведення злочинного зібрання (сходки). Правоохоронці під час документування злочинного зібрання зазвичай знають хто

¹⁵ Вирок Садгирського районного суду м. Чернівці від 01 травн. 2024 р. Справа № 722/1455/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118745168>

¹⁶ Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою (статті 255, 255¹, 255², 255³, 256 Кримінального кодексу України) : наук.-практ. коментар / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, С. С. Чернявський. Київ : Норма права, 2021. С. 59.

зібрався, де, коли та з якою метою. Якщо час, місце та мету можна задокументувати під час проведення вказаного зібрання, то з доведенням статусу його учасників значно складніше.

Виходячи з буквального та логічного тлумачення диспозиції ст. 255² КК України, для визнання певної зустрічі злочинним зібранням (сходкою) необхідна наявність на цьому зібранні щонайменше двох осіб, які належать до однієї з таких категорій суб'єктів: 1) представників злочинних організацій; 2) представників організованих груп; 3) представників осіб, які здійснюють злочинний вплив.

Вживання терміну «представник злочинної організації або організованої групи» означає, що для того, щоб довести наявність представництва, насамперед, слід буде встановити факт існування злочинної організації або організованої групи. Натомість факт існування таких об'єднань можна підтвердити у випадку засудження їх учасників. Тобто для встановлення будь-якого із зазначених статусів необхідним є предикатне кримінальне правопорушення. *Наприклад, Особа-5, який був раніше судимим за п. 1, 7, 12 ч. 2 ст. 115 КК України та відбував покарання у виправній колонії, притягнуто до кримінальної відповідальності за умисне встановлення та поширення в суспільстві злочинного впливу за відсутності ознак, зазначених у ч. 5 ст. 255 КК України, вчинене в установі виконання покарань (ч. 2 ст. 255¹ КК України) та сприяння у проведенні злочинного зібрання (сходки) та участь в ньому (ч. 1 ст. 255² КК України)¹⁷.*

Мають місце і ситуації, коли до кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 255² КК України, а саме за участь у злочинному зібранні (сходці) притягують осіб, що набули статусу суб'єкта підвищеного злочинного впливу, однак злочин, передбачений ч. 2 ст. 255¹ КК України, у вину такій особі не ставлять¹⁸.

Водночас якщо йдеться про представника злочинної організації, то таких предикатів, як свідчить практика, має бути щонай-

¹⁷ Вирок Садгирського районного суду м. Чернівці від 01 травн. 2024 р. Справа № 722/1455/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/118745168>

¹⁸ Вирок Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 27 черв. 2023 р. Справа № 308/10118/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116947637>

менше два, оскільки ст. 255 КК України, зазвичай кваліфікується за сукупністю зі статтею Особливої частини КК України, яка визначає підстави кримінальної відповідальності за злочин, учинений учасниками злочинної організації.

Відтак, до кримінальної відповідальності за організацію, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці) можна притягнути лише у двох випадках:

1) коли злочинне зібрання (сходка) задокументоване разом з іншими злочинами, що свідчать про те, що особи, які брали в ньому участь, є представниками злочинних організацій або організованих груп, або осіб, які здійснюють злочинний вплив;

2) коли злочинне зібрання (сходка) відбувається у місцях позбавлення волі, тобто є особи, засуджені як учасники злочинних організацій або організованих груп, або особи, які здійснюють злочинний вплив.

Таким чином, концептуальні вади підстав кримінальної відповідальності за організацію, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці) полягають у тому, що акцент зроблено на статусі учасників цього зібрання, а не на його меті, що суттєво ускладнює доказування цього злочину.

До речі, ця проблема залишається і в ст. 7.1.6. «Участь у злочинному зібранні» проекту КК України, оскільки в диспозиції норми йдеться про особу, яка будучи учасником організованої злочинної групи, взяла участь у зібранні, а відтак, ст. 7.1.6. потребуватиме предиката у формі злочину, передбаченого ст. 7.1.5 (Створення організованої злочинної групи, керування нею, участь у ній)¹⁹.

2. Щодо суб'єкта участі у злочинному зібранні. На перший погляд здається, що суб'єкт злочину, передбаченого ст. 255² КК України, спеціальний, а тому до кримінальної відповідальності за участь у злочинному зібранні можна притягнути лише осіб, які належать до однієї з трьох категорій наступних суб'єктів: 1) представників злочинних організацій; 2) представників організованих груп; 3) представників осіб, які здійснюють злочин-

¹⁹ Кримінальний кодекс України. Контрольний текст проекту (станом на 1 серпня 2024 р.). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/08/02/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-stanom-na-01-08-2024.pdf>

ний вплив. Таку позицію у певних випадках висловлює сторона захисту у кримінальному провадженні²⁰.

Однак зазначене твердження помилкове, оскільки в ст. 255² КК України відсутні вказівки про спеціального суб'єкта злочину. У диспозиції кримінально-правової норми згадується лише про суб'єктів, присутність яких обов'язкова для ідентифікації певного зібрання як злочинного (сходки). Це означає, що в злочинному зібранні можуть брати участь інші особи, окрім представників злочинних організацій або організованих груп, або осіб, які здійснюють злочинний вплив. Ба більше, в контексті форм об'єктивної сторони будь-які вказівки на суб'єкта злочину відсутні, що дає підстави зробити висновок про загального суб'єкта цього злочину.

Зазначене стосується й інших форм об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 255² КК України. Відтак особою, яка організовує злочинне зібрання (сходку), сприяє їй чи бере в ній участь може бути будь-яка фізична осудна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку.

3. Для застосування ст. 255² КК України мають значення такі терміни, як «представник злочинної організації або організованої групи», «злочинний вплив», «особа, яка здійснює злочинний вплив», «особа, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу», «вор в законі», «злочинна діяльність», «матеріальне забезпечення злочинної діяльності», «координація злочинно діяльності», «розподіл доходів, одержаних злочинним шляхом», «розподіл сфер злочинного впливу». Визначення понять «злочинний вплив» та «особа, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу» мають низку недоліків, на чому неодноразово наголошувалося в юридичній літературі²¹. Водночас визначення інших термі-

²⁰ Ухвала слідчого судді Голосіївського районного суду міста Києва від 07 серп. 2024 р. Справа № 752/4838/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121043360>

²¹ Vozniuk A. Criminal and Legal Counteraction to the Activities of Criminal Authorities: The Ukrainian Model. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2022. Vol. 27, No. 1. PP. 9-19. DOI: 10.33270/0122271.9. <https://elar.naiu.kiev.ua/items/9b446f12-1c7b-4c9e-842d-90c92857c4c4>; Вознюк А. Протидія організованій злочинності в Україні: перспективи удосконалення кримінального законодавства. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2020 (1). С. 176–194. DOI: [https://doi.org/https://doi.org/10.34015/2523-](https://doi.org/https://doi.org/10.34015/2523-4552.2020.1.18)

нів в кримінальному чи будь-якому іншому законі відсутнє. Натомість у науковій літературі дефініції цих понять ґрунтовно не розроблені, а окремі позиції вчених щодо їх тлумачення є неоднозначними.

Список використаних джерел

1. Vozniuk A. Criminal and Legal Counteraction to the Activities of Criminal Authorities: The Ukrainian Model. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2022. Vol. 27, No. 1. PP. 9-19. DOI: 10.33270/0122271.9. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/items/9b446f12-1c7b-4c9e-842d-90c92857c4c4>
2. Вирок Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 05 лип. 2022 р. Справа № 204/4027/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105101121>
3. Вирок Садгірського районного суду м. Чернівці від 01 травн. 2024 р. Справа № 722/1455/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118745168>
4. Вирок Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 27 черв. 2023 р. Справа № 308/10118/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116947637>
5. Висновок на проект кримінального кодексу України (контрольний текст станом на 30.01.2023 р. URL: <https://newcriminalcode.4552.2020.1.18>;

4552.2020.1.18; Вознюк А. А. Встановлення або поширення злочинного впливу: актуальні питання кримінальної відповідальності. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2021. № 3 (17). С. 21–39. DOI: 10.34015/2523-4552.2021.3.03; Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою (статті 255, 255¹, 255², 255³, 256 Кримінального кодексу України): наук.-практ. коментар / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, С. С. Чернявський. Київ : Норма права, 2021. 130 с.; Левчук В. О. «Вор в законі»: відоме поняття та нові кримінально-правові проблеми. *Нове українське право*. 2021. № 4. С. 245-251. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.4.36>; Нікітін А. О. Кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані зі злочинним впливом : дис. ... док-ра філ. : 081 «Право». Київ : Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2024. 288 с.; Околіт О. В. Кримінальна відповідальність за створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній : дис. ... д-ра філ. : 081 «Право». Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2023. 272 с.

org.ua/upload/media/2023/03/16/vysnovok-natsionalnyh-
ekspertiv.pdf

6. Вознюк А. Протидія організованим злочинності в Україні: перспективи удосконалення кримінального законодавства. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2020 (1). С. 176–194. DOI: <https://doi.org/https://doi.org/10.34015/2523-4552.2020.1.18>
7. Вознюк А. А. Встановлення або поширення злочинного впливу: актуальні питання кримінальної відповідальності. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2021. № 3 (17). С. 21–39. DOI: [10.34015/2523-4552.2021.3.03](https://doi.org/10.34015/2523-4552.2021.3.03)
8. Вознюк А., Дудоров О. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою: аналіз законодавчих новел. *Новітні кримінально-правові дослідження – 2021 : Альманах наукових праць / за ред. проф. Є.Л. Стрельцова, проф. О.В. Козаченка, PhD О.М. Мусиченко*. Миколаїв : МІП НУ ОЮА, 2021. С. 21–31.
9. Затримання банди у Києві: кидали «ухилянтів», підриваючи довіру до «братви». *АНТИКОР – національний антикорупційний портал*. URL: https://antikor.com.ua/articles/703151-zaderhanie_bandy_v_kieve_kidali_uklonistov_podryvaja_doverie_k_bratve
10. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою (статті 255, 255¹, 255², 255³, 256 Кримінального кодексу України): наук.-практ. коментар / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, С. С. Чернявський. Київ : Норма права, 2021. 130 с.
11. Кримінальний кодекс України. Контрольний текст проекту (станом на 1 серпня 2024 р.). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/08/02/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-standom-na-01-08-2024.pdf>
12. Левчук В. О. «Вор в законі»: відоме поняття та нові кримінально-правові проблеми. *Нове українське право*. 2021. № 4. С. 245–251. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.4.36>
13. Нікітін А. О. Кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані зі злочинним впливом : дис. ... док-ра філософ. : 081 «Право». Київ : Національний університет «Киево-Могилянська академія», 2024. 288 с.
14. Околіт О. В. Кримінальна відповідальність за створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а

- також участь у ній : дис. ... док-ра філософ. : 081 «Право». Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2023. 272 с.
15. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою: пояснювальна записка до проекту Закону України від 02 груд. 2019 р. № 2513. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67506
16. Ухвала Голосіївського районного суду м. Києва від 09 верес. 2024 р. Справа № 752/4838/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121596721>
17. Ухвала Голосіївського районного суду міста Києва від 07 серп. 2024 р. Справа № 752/4838/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121043360>
18. Ухвала Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 04 жовт. 2023 р. Справа № 686/25327/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113942748>
19. Ухвала Центрального районного суду м. Миколаєва від 12 січ. 2023 р. Справа № 490/4925/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108378949>